

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

Vår ref.: 1304/2018 - 2018/134

Deres ref.:
Dato: 20.11.2018

Høringssvar fra fellesnemnda i Viken fylkeskommune om endringer i valgforskriften og forskrift om direkte valg til kommunedelsutvalg

Manuell opptelling av stemmesedler

Departementet skriver i høringsnotatet at den manuelle opptellingen i 2017 ikke førte til forsinkelser i opptellingsresultatene, og det vurderes derfor som gjennomførbart for alle kommuner. Departementet foreslår derfor nå å forskriftsfeste at foreløpig telling skal foregå manuelt.

Departementet foreslår samtidig å forskriftsfeste en rutine ved avvik mellom foreløpig telling og endelig opptelling, dersom endelig opptelling er foretatt maskinelt ved skanning. Ny maskinell opptelling skal ikke foretas av de samme personene som foretok den første maskinelle opptellingen.

Fellesnemnda ønsker å uttrykke støtte til departementets ønske om skjerpede sikkerhetstiltak i opptellingen av stemmesedler, men mener at departementet og valgdirektoratet burde fokusere på å videreutvikle skannerløsningen i elektronisk valgsystem (EVA), rutiner og sikkerhetsinstallasjoner, heller enn å innføre krav om manuell telling. Ved skjerpede sikkerhetskrav rundt skanning av stemmesedler burde departementet og valgdirektoratet jobbe systematisk med å opparbeide innbyggernes tillit til at den maskinelle opptellingen er pålitelig og effektiv.

Forskriftsfesting av endrede rutiner og avvikshåndtering tillegger, etter Fellesnemndas mening, den maskinelle opptellingen enda mindre tillit, og bidrar derfor ikke til å styrke tilliten til valggjennomføringen totalt sett.

Fellesnemnda ønsker å påpeke at det virker uhensiktsmessig at det skal innføres en rutine i de tilfeller det forekommer avvik mellom manuell og maskinell telling, og ikke dersom det er avvik mellom to manuelle tellinger. I manuelle tellinger er det større sannsynlighet for feil enn ved maskinell telling, og Fellesnemnda uttrykker derfor bekymring for at det skal tillegges større tillit til en manuell enn en maskinell telling. Ved manuell telling og deretter maskinell telling vil det stort sett alltid forekomme avvik. Ved å forskriftsfeste denne rutinen betyr dette i praksis at departementet pålegger kommunene en tredje opptelling.

At det må planlegges for to tellinger, samt en ekstra rutine for en tredje kontrolltelling med nytt mannskap, krever ekstra ressurser hos kommunene. Dette innebærer opplæring til tellepersonell i både manuelle og maskinelle tellerutiner, økt mannskap og økt tidsbruk på valgdagen. Dette medfører økte utgifter til valggjennomføringen og er avgjørende for kommunene å få inn i valgbudsjettet som behandles og vedtas i 2018. Videre er det også nødvendig med en kompensasjon for den utgiften dette merarbeidet medfører. Forskriftsfestingen av en slik rutine, selv om dette skulle komme i god tid før valgdagen, kommer derfor likevel for seint.

Anbefalte sikkerhetstiltak ved bruk av EVA Skanning.

Departementet opplyser om at det arbeides med skriftlige veiledninger om hvilke fysiske og tekniske sikkerhetstiltak som bør iverksettes ved bruk av EVA Skanning. Det står ingenting i høringsnotatet om fylkeskommunenes kontrolltelling, men Fellesnemnda ønsker å understreke at for en så stor fylkeskommune som Viken er det helt nødvendig å gjennomføre kontrolltelling maskinelt. Fellesnemnda ønsker, og vil legge vekt på, at befolkningen skal ha tillit til valggjennomføringen og oppretting av Viken som en ny fylkeskommune og ønsker derfor å gjennomføre gode sikkerhetstiltak rundt opptellingen. Departementet bør gjennom valgdirektoratet utarbeide sikkerhetskrav som kommunene og fylkeskommunene skal følge ved tellingen gjennom EVA skanning. Dette må ikke være anbefalinger, men krav, jf. punkt 2.3.3 i høringsnotatet.

Fellesnemnda ønsker å understreke betydningen av at veiledningene som departementet arbeider med sendes kommunene og fylkeskommunene så snart som mulig, da planleggingen av kommune- og fylkestingsvalget 2019 allerede er i gang. God planlegging av sikkerhetstiltak og rutiner, installasjoner og opplæring tar tid, og det er derfor viktig at veilederne ferdigstilles så snart som mulig. For Viken kan det bli aktuelt å leie opptellingslokaler, og da er det også vesentlig å få informasjon om hvilke krav som skal stilles til opptellingslokalet i anskaffelsesprosessen.

Stemmeseddelens utforming

Departementet foreslår at fylkeskommuner som skal velge mer enn 57 representanter til fylkestinget skal benytte stemmeseddel med to falser. Fellesnemnda har ingen kommentar til dette, annet enn at stemmesedlene for fylkestingsvalget 2019 blir dyrere å produsere enn ved tidligere valg. Antallet stemmesedler antas å være det samme som ved tidligere valg, om enn å øke noe på bakgrunn av flere valglister. Det bør derfor vurderes å øke de statlige bevilgningene til de nye kommunene og fylkeskommunene.

Forsendelse av forhåndsstemmer, sammenslåing av A-post og B-post

Som departementet opplyser om kan forhåndsstemmegivningen foregå til og med siste fredag før valgdagen innenriks, jf. valgloven § 8-1 andre ledd. Det er ikke fastsatt klokkeslett for når stemmegivningen må avsluttes denne dagen. Fristen for når forhåndsstemmer må være kommet inn til valgstyret for å bli godkjent og talt med i valgoppgjøret ble i 2016 forskjøvet fra kl. 21 på valgdagen til kl. 17 dagen etter valgdagen. Bakgrunnen for dette var vedtak om ny postlov, som medførte at Posten ikke lenger har leveringsplikt på lørdager.

Posten slo 1. januar 2018 sammen A- og B-post til én brevstrøm og departementet påpeker at dette vil medføre at et stort antall forhåndsstemmer avgitt siste fredag før valgdagen ikke vil komme fram innen fristen dersom de sendes med vanlig innenlands brevpost.

Forhåndsstemmer som mottas etter Postens innleveringsfrist fredag, vil først bli innlevert på mandag, og vil med to dagers framsendingstid ikke være fremme hos valgstyret innen fristen tirsdag kl. 17. Departementet påpeker derfor at disse forhåndsstemmene må sendes på en raskere måte enn ved vanlig innenlands brevpost.

Fellesnemnda uttrykker bekymring for at endringen i postombæringen kan medføre at forhåndsstemmer ikke kommer fram til kommunene innen fristen dagen etter valgdagen. For en så stor fylkeskommune som Viken vil mest sannsynlig et betydelig antall forhåndsstemmer avgis fredagen før valgdagen. Fellesnemnda ønsker derfor å påpeke at anskaffelsen som departementet skal foreta på alternativ forsendelsesmåte må være økonomisk gunstig for kommunene å benytte, slik at dette ikke medfører en unødvendig stor utgiftspost for kommunene. Det er også nødvendig at departementet er tydelig i kommunikasjonen til kommunene om at denne ordningen *skal* benyttes ved framsending av stemmesedler avgitt fredag før valgdagen.

Fellesnemnda ønsker også å påpeke at departementet bør vurdere fristen for å avgi forhåndsstemmer på nytt, tatt i betraktning de nye endringene ved A- og B-post i samme brevstrøm.

Videre ønsker fellesnemnda å påpeke nødvendigheten av tydelig kommunikasjon til kommunene om hvordan forhåndsstemmer skal leveres og sendes, med tanke på følgende informasjon som fremkommer i høringsnotatet:

For kommunene vil det da være viktig å sikre at innlevering av postsendinger som inneholder forhåndsstemmer skjer til PiB eller på en måte som sikrer daglig innsamling av sendingene. Videre er det en fordel om adressen til valgstyret er knyttet til en postboksadresse, slik at det sikres daglig omdeling. Et flertall av de kommunale valgstyrene har i dag bare postadresser som er gateadresser, jf. Valgdirektoratets nettside. Ettersom en omlegging til postomdeling annen hver dag vil gjøre det fordelaktig for kommuner som ønsker daglig postmottak å gå over til postboksadresse, antas det at valgstyrene etter hvert også vil få postboksadresser.

Hvem som har rett til å stille liste

Fellesnemnda støtter at dette reguleres i lov.

Fellesnemnda har ingen øvrige kommentarer til høringsnotatet.

Med hilsen

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert av

Harald Horne
Hovedprosjektleder

Trude Remme
rådgiver

Fellesnemndas behandling:

Votering:

Hovedprosjektleders forslag ble enstemmig vedtatt.

Fellesnemndas uttalelse 03.12.2018:

Fellesnemnda avgir høringsuttalelse slik det er gitt i vedlagte høringssvar med følgende hovedpunkter:

- Fellesnemnda ønsker å uttrykke støtte til departementets ønske om skjerpede sikkerhetstiltak i opptellingen av stemmesedler, men mener at departementet og valgdirektoratet burde fokusere på å videreutvikle skannerløsningen i elektronisk valgsystem (EVA), rutiner og sikkerhetsinstallasjoner, heller enn å innføre krav om manuell telling.
- Fellesnemnda ønsker å påpeke at det virker uhensiktsmessig at det skal innføres en rutine i de tilfeller det forekommer avvik mellom manuell og maskinell telling, og ikke dersom det er avvik mellom to manuelle tellinger.
- Departementet bør gjennom valgdirektoratet utarbeide sikkerhetskrav som kommunene og fylkeskommunene skal følge ved tellingen gjennom EVA skanning
- Det er også nødvendig at departementet er tydelig i kommunikasjonen til kommunene om at stemmesedler avgitt fredag før valgdagen skal sendes på en raskere måte enn med ordinær A-post.
- Fellesnemnda ønsker også å påpeke at departementet bør vurdere fristen for å avgi forhåndsstemmer på nytt, tatt i betraktning de nye endringene ved A- og B-post i samme brevstrøm.